

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu
Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Zaawansowany rachunek kosztów i zaawansowana rachunkowość zarządcza		4.3.2137	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Katedra Rachunkowości			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Zarządzania	Finanse i rachunkowość	forma	stacjonarne
		moduł	wszystkie
		specjalnościowy	wszystkie
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
prof. UG, dr hab. Arleta Szadzińska; dr Jarosław Kujawski; dr Beata Zackiewicz-Brunke; dr Michał Chalastra; dr Anna Kamińska-Stańczak; dr Maciej Gierusz; mgr Ewa Chrostowska; prof. UG, dr hab. Przemysław Lech; dr Marek Ossowski			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		7	
Wykład, Ćw. audytoryjne, Ćw. laboratoryjne		Udział w zajęciach 75h (3 ECTS)	
Sposób realizacji zajęć		Konsultacje z prowadzącymi zajęcia 15h (0,5 ECTS)	
zajęcia w sali dydaktycznej		Praca własna studenta 86h (3,5 ECTS)	
Liczba godzin			
Ćw. audytoryjne: 30 godz., Wykład: 30 godz., Ćw. laboratoryjne: 15 godz.			
Termin realizacji przedmiotu			
2025/2026 letni			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
<ul style="list-style-type: none"> - Analiza zdarzeń krytycznych (przypadków) - Dyskusja - Metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny) - Rozwiązywanie zadań - Wykład konwersatoryjny - Wykład problemowy - Wykład z prezentacją multimedialną		Sposób zaliczenia	
		Egzamin	
		Formy zaliczenia	
		<ul style="list-style-type: none"> - Egzamin pisemny z zadaniami problemowymi i pytaniami testowymi lub - Egzamin pisemny z zadaniami problemowymi	
		Podstawowe kryteria oceny	
		Kryterium merytoryczne: zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zakładanych przez prowadzącego dany przedmiot.	
		Kryteria formalne: Egzamin pisemny z zadaniami problemowymi i pytaniami testowymi lub Egzamin pisemny z zadaniami problemowymi (próg 51%, składowa oceny końcowej 100%)	
		Szczegółowe warunki ustala prowadzący na początku semestru.	
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			

Zakładany efekt kształcenia	Egzamin	Zadania domowe	Aktywność na zajęciach
Wiedza			
FiR1_W07	+	+	+
FiR1_W08	+	+	+
FiR1_W09	+	+	+
Umiejętności			
FiR1_U01	+	+	+
FiR1_U03	+	+	+
FiR1_U06	+	+	+
FiR1_U07	+	+	+
Kompetencje			
FiR1_K01	+	+	+
FiR1_K04	+	+	+
FiR1_K05	+	+	+
FiR1_K06	+	+	+

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi**A. Wymagania formalne**

Brak

B. Wymagania wstępne

Student powinien posiadać wiedzę i umiejętności z zakresu podstaw rachunku kosztów i rachunkowości zarządczej

Cele kształcenia

1.
  - A. Zdefiniowanie:
    - a) decentralizacji,
    - b) organizacji scentralizowanej i zdecentralizowanej,
    - c) ośrodka odpowiedzialności,
    - d) rachunkowości odpowiedzialności,
    - e) ośrodka kosztów,
    - f) ośrodka kosztów standardowych,
    - g) ośrodka kosztów dyskrejonalnych,
    - h) ośrodka przychodów,
    - i) ośrodka rentowności,
    - j) ośrodka inwestycji,
    - k) cen wewnętrznych,
    - l) stopy zwrotu z aktywów operacyjnych (ROI),
    - m) nadwyżki wyniku z działalności operacyjnej (RI).
  - B. Wskazanie problemów związanych z decentralizacją zarządzania.
  - C. Różnicowanie segmentów.
  - D. Mierniki oceny efektywności działania ośrodków kosztów dyskrejonalnych.
  - E. Mierniki oceny efektywności działania ośrodków przychodów.
  - F. Mierniki oceny efektywności działania ośrodków rentowności.
  - G. Mierniki oceny efektywności działania ośrodków inwestycji.
  - H. Rola cen wewnętrznych w podejmowaniu decyzji zarządczych.
  - I. Metody ustalania cen wewnętrznych (transferowych).
2.
  - A. Zdefiniowanie:
    - a) planowania, planowania strategicznego, taktycznego i operacyjnego,
    - b) budżetu, budżetu stałego, budżetu elastycznego, budżetu głównego (wiodącego), budżetu finansowego, budżetu sprzedaży, budżetu produkcji,
    - c) budżetowej metody zarządzania,
    - d) budżetowania, budżetowania krocącego, budżetowania przyrostowego, budżetowania „od zera”, budżetowania odgórnego, budżetowania partycypacyjnego,
    - e) kontroli budżetowej,

- f) budżetu stałego i elastycznego.
- B. Relacje między planowaniem strategicznym, taktycznym, operacyjnym a budżetowaniem.
- C. Funkcje budżetowania.
- D. Etapy procesu budżetowania.
- E. Elementy budżetu wiodącego.
- F. Powiązania w budżecie wiodącym.
- G. Zakres i forma kontroli budżetowej. Sprawozdanie z wykonania budżetu.
- H. Wskazanie wad tradycyjnych budżetów.
- J. Scharakteryzowanie budżetu przy wykorzystaniu rachunku kosztów działań
- K. Sporządzenie budżetu tradycyjnego i budżetu przy wykorzystaniu rachunku kosztów działań (ABB).
- L. Sporządzanie raportów wspomagających podejmowanie decyzji zarządczych, w tym raportów skoncentrowanych wokół planowania i budżetowania.
- 3.
- A. Określenie cech charakterystycznych oraz zastosowania rachunku kosztów standardowych.
- B. Zdefiniowanie:
- a) kosztu standardowego (normatywnego),
  - b) standardu cenowego,
  - c) standardu ilościowego,
  - d) odchylenia kosztów,
  - e) odchylenia korzystnego,
  - f) odchylenia niekorzystnego.
- C. Kalkulacja i analiza odchyleń pomiędzy kosztami standardowymi a kosztami rzeczywistymi.
- D. Obliczenie odchyleń kosztów faktycznych od kosztów standardowych w zakresie kosztów materiałów bezpośrednich, płac bezpośrednich i kosztów pośrednich.
- E. Ustalenie przyczyny odchyleń kosztów bezpośrednich oraz pośrednich kosztów stałych i zmiennych.
- F. Wskazanie struktury odchyleń częściowych składających się na odchylenie zysku operacyjnego.
- G. Kalkulacja w rachunku kosztów standardowych.
- 4.
- A. Zdefiniowanie zasobów prostych, elastycznych i zaangażowanych.
- B. Wyjaśnienie definicji kosztów, jako efektu celowego zużycia zasobów.
- C. Określenie obiektów kosztów.
- D. Obliczenie kosztów niewykorzystanych zasobów przy wykorzystaniu informacji z rachunku kosztów działań.
- E. Wyjaśnienie powiązania kosztów z obiektem.
- F. Wyjaśnienie różnicy między controllingiem a rachunkowością zarządczą.
- 5.
- A. Określenie cech charakterystycznych rachunku kosztów działań oraz jego zastosowania.
- B. Zdefiniowanie działania.
- C. Opis klasycznego modelu rachunku kosztów działań.
- D. Zdefiniowanie nośników kosztów zasobów i kosztów działań.
- E. Kalkulacja kosztów zasobów w rachunku kosztów działań.
- F. Kalkulacja kosztów działań w rachunku kosztów działań.
- G. Kalkulacja kosztów obiektów finalnych w rachunku kosztów działań.
- 6.
- A. Określenie cech charakterystycznych dla rachunku kosztów docelowych oraz jego wykorzystania.
- B. Zdefiniowanie cyklu życia produktu, ceny możliwej do osiągnięcia, oczekiwanej marży, kosztu możliwego do osiągnięcia.
- C. Etapy rachunku kosztów docelowych.
- D. Ustalenie kosztu docelowego.
- E. Analiza wartości.
- F. Wyjaśnienie, na czym polega kaizen costing. Wskazanie różnicy między kaizen costing a rachunkiem kosztów docelowych.
- 7.
- A. Zdefiniowanie:
- a) zrównoważonej karty osiągnięć/wyników (Balanced Scorecard - BSC),
  - b) perspektyw,
  - c) perspektywy finansowej, perspektywy wewnętrznej, perspektywy klienta, perspektywy uczenia się i wzrostu,
  - d) miar wynikowych i prowadzących,
  - e) miar diagnostycznych, strategicznych,
  - f) mapy strategii,
  - g) inicjatyw strategicznych,
  - h) podwójnego sprzężenia zwrotnego.
- B. Określenie roli BSC we wdrażaniu strategii i zarządzaniu strategią.

C. Określenie cyklu zarządzania strategią przy wykorzystaniu BSC.

D. Wdrażanie BSC.

8.

A. Zdefiniowanie:

a) lean accounting,

b) lean accounting jako metoda zarządzania.

B. Określenie lean jako metody zarządzania

Treści programowe

1. Decentralizacja zarządzania, ośrodki odpowiedzialności, mierniki oceny efektywności działania ośrodków odpowiedzialności.

2. Planowanie i budżetowanie oraz ocena wykonania budżetów:

a) planowanie i kontrola w zarządzaniu; znaczenie wewnętrznych sprawozdań informujących o wykonaniu zamierzeń i odchyleniach pomiędzy wielkościami planowanymi a rzeczywistymi,

b) budżet główny (wiodący), jego elementy i sposób przygotowania, budżet operacyjny i budżet finansowy; budżety elastyczne,

c) sprawozdania z wykonania budżetów,

d) budżetowanie z wykorzystaniem rachunku kosztów działań.

3. Rachunek kosztów standardowych (normatywnych, postulowanych).

4. Koszty jako efekt celowego wykorzystania zasobów, obiekty kosztów. Controlling kosztów.

5. Rachunek kosztów działań oraz jego wykorzystanie w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

6. Zarządzanie kosztami nowych produktów i technologii. Rachunek kosztów cyklu zużycia produktu, rachunek kosztów docelowych (target costing). Kazein costing.

7. Nowoczesne systemy pomiaru i oceny dokonań w przedsiębiorstwie, stosowanie systemów zarządzania wykorzystujących niefinansowe mierniki osiągnięć, zrównoważona karta osiągnięć (Balanced Scorecard).

8. Lean accounting (szczupła rachunkowość w zarządzaniu)

Wykaz literatury

A. Literatura wymagana do ostatecznego zaliczenia zajęć (zdania egzaminu):

A.1. wykorzystywana podczas zajęć

1. Autorskie materiały dydaktyczne (wykładowe i ćwiczeniowe) prowadzących zajęcia

2. Controlling kosztów i rachunkowość zarządcza, Świdorska G.K. (red.), Difin, Warszawa 2010

3. Sojak S., Rachunkowość zarządcza, Dom Organizatora, Toruń 2003

4. Ossowski M., Budżetowanie, WSFIR, Sopot 2005

5. Kujawski, Koncepcja systemu budżetowania produkcji zleceńowej, Praca doktorska, UG, Sopot 2003

4. Nowak E., Rachunkowość zarządcza w przedsiębiorstwie, CeDeWu.pl, Warszawa, 2011

5. Lew G., Nieplowicz M., Ossowski M., Zackiewicz-Brunke B., Zrównoważona karta wyników w praktyce polskich przedsiębiorstw i instytucji, IUS PUBLICUM, Katowice 2021

A.2. studiowana samodzielnie przez studenta

1. Czubakowska K., Gabrusewicz W., Nowak E., Rachunkowość zarządcza. Metody i zastosowanie, PWE, Warszawa 2014

2. Strategiczne zarządzanie kosztami, Nowak E. (red.), Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006

3. Nita B., Rachunkowość w zarządzaniu strategicznym przedsiębiorstwem, Oficyna Wolters Kluwer business, Kraków 2008

4. Szychta A., Etapy ewolucji i kierunki integracji metod rachunkowości zarządczej, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2008 5. Jarugowa A., Kabalski P., Szychta A., Rachunkowość zarządcza, Oficyna Wolters Kluwers business, Warszawa 2010

6. Szychta A., Dobroszek J., Kabalski P., Rachunkowość zarządcza - zadania i testy, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016

7. Czubakowska K., Budżetowanie w controllingu, ODDK, Gdańsk 2004

8. Budżetowania kosztów przedsiębiorstwa, E. Nowak (red.) ODDK, Gdańsk 2002

9. Dylewski P., Filipiak M., Szczypa B., Budżetowanie w przedsiębiorstwie, CeDeWu, Warszawa [ostatnie wydanie]

B. Literatura uzupełniająca

1. Rachunkowość zarządcza. Podejście operacyjne i strategiczne, Sobańska Irena (red.), Wydawnictwo C.H.BECK, Warszawa 2010

2. Rachunkowość zarządcza i rachunek kosztów, Tom I i Tom II, Świdorska G. K. (red.), Difin, Warszawa 2003

3. Rachunkowość zarządcza i rachunek kosztów w systemie informacyjnym przedsiębiorstwa, Karmańska A. (red.), Difin, Warszawa 2006

4. Nita B., Sprawozdawczość zarządcza, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014

5. Kaplan R. S., Rachunek kosztów działań sterowany czasem, PWN, Warszawa 2008

6. Sojak S., Jóźwiak H., Rachunek kosztów docelowych, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2004

7. Rachunek kosztów cyklu życia produktu w zarządzaniu przedsiębiorstwem, Kowalak R. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2009

8. Szadzińska A., Majchrzak I., Remlein I., Szychta A., Rachunkowość zarządcza a zrównoważony rozwój przedsiębiorstwa, IUS PUBLICUM, Katowice 2021

Kierunkowe efekty uczenia się	Wiedza
FiR1_W07 FiR1_W08 FiR1_W09 FiR1_U01 FiR1_U03 FiR1_U06 FiR1_U07 FiR1_K01 FiR1_K04 FiR1_K05 FiR1_K06	<p>FiR1_W07 Ma zaawansowaną wiedzę o normach i regulacjach (prawnych, organizacyjnych, moralnych i etycznych) w zakresie finansów i rachunkowości. Zna i rozumie pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego.</p> <p>FiR1_W08 Zna zasady oceny przedsięwzięć w zakresie finansów (opłacalności projektów inwestycyjnych, oceny sytuacji finansowej organizacji, oceny ryzyka, zagrożenia upadłością).</p> <p>FiR1_W09 Zna zasady tworzenia i ekonomicznego funkcjonowania organizacji komercyjnych i sektora publicznego, ich formy, fazy rozwoju, jak również uwarunkowania finansowe determinujące ich wartość oraz sukces ekonomiczny.</p>
	Umiejętności <p>FiR1_U01 Rozumie i potrafi prawidłowo interpretować złożone zjawiska ekonomiczne w zakresie nauki o zarządzaniu i jakości. Rozumie i umie wyjaśnić treść komunikatów instytucji gospodarczych, artykułów zamieszczanych w prasie codziennej i czasopismach z zakresu finansów (z wyłączeniem czasopism naukowych). Prawidłowo stosuje pojęcia z zakresu nauk społecznych.</p> <p>FiR1_U03 Potrafi właściwie analizować przyczyny, przebieg i skutki konkretnych procesów i zjawisk w zakresie finansów, z wykorzystaniem zaawansowanych teorii i właściwych metod nauk społecznych. Potrafi zidentyfikować interesariuszy procesów i zjawisk z dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości i dziedziny finansów.</p> <p>FiR1_U06 Wykorzystuje zdobytą wiedzę do rozstrzygania dylematów pojawiających się w pracy zawodowej.</p> <p>Potrafi rozwiązać zaawansowane problemy z zakresu finansów i rachunkowości pojawiające się w praktyce gospodarczej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać instrumenty finansowe, • ocenić opłacalność przedsięwzięcia, • ocenić sytuację finansową organizacji na tle sektora, • zaproponować odpowiednie rozwiązania problemów z zakresu podatków, • zidentyfikować i dobrać odpowiednie metody zarządzania ryzykiem, • skonstruować program ochrony ubezpieczeniowej przedsiębiorstwa, • dobrać źródła finansowania organizacji, • skonstruować odpowiedni system rachunkowości/controllersingu. <p>FiR1_U07 Analizuje proponowane rozwiązania problemów z zakresu nauki o zarządzaniu i jakości, w szczególności w zakresie finansów i rachunkowości, umie przedstawić ich zalety i wady oraz zaproponować w tym zakresie odpowiednie rozstrzygnięcia.</p>
	Kompetencje społeczne (postawy) <p>FiR1_K01 Samodoskonalenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie potrzebę rozwoju i uczenia się przez całe życie, • potrafi uzupełniać i doskonalić nabytą wiedzę i umiejętności, • zna swoje silne i słabe strony, stawia sobie ambitne cele na miarę swoich możliwości, • umie przyjąć porażkę, przyznać się do błędu. <p>FiR1_K04 Uczciwość:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje się do zasad etyki biznesu, • szanuje prawo, • jest obiektywny, potrafi dostrzec konflikt interesów, • prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z wykonywaniem zawodu.

FiR1_K05 Odpowiedzialność:

- dotrzymuje terminów,
- potrafi odpowiednio określić priorytety służące realizacji określonego przez siebie zadania,
- konsekwentnie dąży do celu,
- umie pracować systematycznie i samodzielnie,
- stosuje się do reguł i norm życia społecznego.

FiR1_K06 Kreatywność:

- myśli kreatywnie, potrafi wyjść poza utarte schematy,
- potrafi myśleć i działać w sposób przedsiębiorczy,
- potrafi elastycznie dostosować się do wymogów otoczenia.

Kontakt

arleta.szadziewska@ug.edu.pl